

คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำอย่าง

*Quality of Life of Inhabitants of the Bangkok Metropolis
in Economic Recessions*

* ดร.วนันเพ็ญ วาอกลาง

Wanpen Vawklang, Ph.D.

บกตต.ยว

การศึกษาวิจัยโครงการคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานครในยุคเศรษฐกิจตกต่ำอย่าง เป็นการสำรวจคุณภาพชีวิตของคน กทม. ครั้งที่สอง ต่อเนื่องมาจาก การสำรวจครั้งแรกเมื่อปี 2536 วัดถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ เพื่อ 1) ศึกษา คุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ของคน กทม. ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำอย่าง 2) พัฒนามาตรการดูแล คุณภาพชีวิตของคน กทม. 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังกับมิติ ต่าง ๆ ของคุณภาพชีวิต 4) ศึกษาเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของคน กทม. ในช่วงปี 2543 กับ ปี 2536 วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยแบบสำรวจ ตัวอย่างมี จำนวน 1,500 คน จากประชากรที่อาศัยอยู่ใน กทม. 50 เขต โดยเป็นผู้ที่ อาศัยอยู่ใน กทม. ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปและมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เก็บข้อมูลช่วง เดือนเมษายน - พฤษภาคม 2543 สถิติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ ล斛สัมพันธ์บางส่วน (partial correlation coefficients)

ลักษณะของตัวอย่างเป็นหญิงมีร้อยละ 54 ชายร้อยละ 46 อายุเฉลี่ย 38 ปี เป็นผู้ที่สมรสแล้วมีร้อยละ 68 เป็นผู้ที่จบการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 3 อนุบัตรัญญาหรือ ปวส. มีร้อยละ 38 และผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมปีที่ 6 และจบการศึกษาประถมปีที่ 6 มีร้อยละ 37 ตัวอย่างประมาณ 3 ใน 4 เป็นผู้ที่มี งานทำ สำหรับผู้ที่ไม่ได้ทำงาน มีร้อยละ 5 เป็นผู้ที่ออกจากงานในช่วงเศรษฐกิจ

* นักวิจัย ระดับ 8 (ชำนาญการ) สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผลโดย ครึ่งหนึ่งของตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับหรือต่ำกว่า 10,000 บาท และครึ่งหนึ่งของตัวอย่างเช่นกันมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวเท่ากับหรือต่ำกว่า 20,000 บาท ในช่วงเศรษฐกิจตกอยู่ พบร้า คน กทม. ประมาณ 2 ใน 3 ได้รับผลกระทบจากการทำงาน ได้แก่ เศียรออกจากร้าน เงินเดือนลดลง ภาระงานมากขึ้น บอนสัลลดลงหรือไม่ได้บอนสัลและสวัสดิการลดลง และคน กทม. ประมาณ 3 ใน 4 ครอบครัวได้รับความเดือดร้อนจากภาวะเศรษฐกิจตกอยู่ ผลกระทบที่ได้รับได้แก่ สามาชิกของครอบครัวมีรายได้ลดลง ตกรากและมีความเครียด

คุณภาพชีวิตของคน กทม. เป็นการศึกษาจากมาตราวัดที่ได้จากการประเมินของบุคคลในด้านความพึงพอใจ ในองค์ประกอบต่าง ๆ ของการดำรงชีวิต ได้แก่ ด้านการทำงาน ครอบครัว สุขภาพจิต สิ่งแวดล้อมและชีวิตในเมือง มาตรวัดดังกล่าวได้พัฒนามาจากการศึกษาเมื่อปี 2536 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปี 2543 กับปี 2536 พบร้า ในปี 2543 คุณภาพชีวิตโดยรวม และคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของคน กทม. มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจสูงกว่า ปี 2536 เล็กน้อย แต่ขณะเดียวกันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคน กทม. กลับพบว่า ในปี 2543 คน กทม. มีรายได้ต่ำที่ และรายได้ลดลง เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ ใน กทม. มีคนจนเพิ่มขึ้น คนรายลดลง การเป็นเจ้าของรถยนต์ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2536 และเมื่อเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประมาณครึ่งหนึ่งของคน กทม. มีชีวิตที่ไม่เปลี่ยนแปลง และ 1 ใน 5 มีชีวิตที่ตกต่ำลง จะเห็นได้ว่าถึงแม้คน กทม. จะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจตกอยู่ ทำให้คน กทม. มีชีวิตความเป็นอยู่ที่คงที่และตกต่ำลง แต่คน กทม. สามารถปรับตัวได้และมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิต โดยคน กทม. ส่วนใหญ่ยังต้องการอยู่ใน กทม. ต่อไป ทั้งนี้ เพราะ กทม. เป็นแหล่งทำมาหากิน

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ คุณภาพชีวิตด้านการทำงานมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ อายุพ รายได้ เฉลี่ยต่อเดือน และมีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบกับคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว สุขภาพจิต ชีวิตในเมือง และคุณภาพชีวิตโดยรวม กล่าวคือ ถ้าคุณภาพชีวิตด้านการทำงานดี จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ดีไปด้วย ขณะเดียวกันคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ก็ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านการทำงานเช่นกัน ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชีวิตการทำงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำรงชีวิต ภาครัฐ ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการศึกษาและการทำงานของประชาชน ในด้านรายได้ สวัสดิการ การพัฒนาทักษะในการทำงานและความปลดปล่อยในการทำงาน เป็นต้น

Abstract

This survey was conducted after the first one in 1993. Its objectives were 1) to find out the quality of life of Bangkok people during the recession, 2) to develop the indicators of the quality of life of Bangkok people, especially the city life and the environment, 3) to reveal the relationship between the background variables and different dimensions of the quality of life, and 4) to compare the difference in their quality of life between 1993 and 2000. The sample consisted of 1,500 people aged 18 or more living in 50 districts in Bangkok. The data were collected during April and May, 2000. Partial correlation coefficients were used to analyze the data.

About 54% of the subjects were female and the other 46% were male. The average age was 38. About 68% were married. Those with a Matthayomsuksa 3 certificate, an A.A. degree and a higher vocational school certificate accounted for 38% of the sample. About 37% completed Prathom 6 or lower. About three-quarters of the sample had a job. About 5% of the jobless were laid off during the recession. Half of them earned an average monthly income of or lower than 10,000 baht, and the other half had an average monthly income of or below 20,000 baht. It was found that the recession affected the employment of about two-thirds. Some became unemployed, and others received a lower salary and had more workload. The amount of bonus was reduced or no bonus was paid. Other fringe benefits were also lessened. About three-quarters of the families in Bangkok suffered from the economic slump. The family members received lower income, became unemployed and experienced stress.

The quality of life of Bangkok people was studied by considering the people's satisfaction with different components of their living condition, i.e., work, family, mental health, environment and city life. These indicators were developed from those in the 1993 survey. Comparison between 1993 and 2000 revealed that the overall quality of life and that in different

aspects were found to have a slightly higher mean of satisfaction than in 1993. However, it turned out that Bangkok people's income remained the same or decreased, compared to the period before the economic crisis. More people became poor and the rich were reduced in number. Car ownership was also reduced when compared to 1993. Comparison of the quality of life during the past five years revealed that half of Bangkok people's living standard did not change, while one-fifth had a lower quality of life. This implied that people could adapt themselves well to the situation and were still satisfied with their living condition. Most people still wanted to continue to live in Bangkok because it was still a good place for employment.

Regarding the relationship between the background variables and different aspects of the quality of life, it was found that the quality of working life were related to sex, age, occupation, average salary and had an interactive relationship with the quality of life in terms of family, mental health, city life and the overall quality of life. That is, a good quality of working would contribute to a good quality of life in other aspects or vice versa. The findings indicated that the working life was a crucial component of living; the government, therefore, should support and give priority to people's employment, particularly income, welfare, work skill development, work safety, etc.

คำนำ

การศึกษาวิจัยโครงการคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานครในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นโครงการวิจัยที่ทำการศึกษาสำรวจคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 ต่อเนื่องมาจากครั้งแรกที่สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ศึกษาสำรวจคุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2536 ความแตกต่างของการศึกษาทั้งสองครั้งคือ ระยะเวลาการศึกษาห่างกัน 8 ปี และภาวะเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน คือ ในการศึกษาครั้งแรกเป็นช่วงเศรษฐกิจที่อยู่ในยุคเศรษฐกิจ

ฟองสนุ่ หรือเศรษฐกิจเพื่องฟู ขณะที่การศึกษาครั้งนี้เป็นช่วงเศรษฐกิจ
ถดถอย

การศึกษาคุณภาพชีวิตเป็นการศึกษาแบบองค์รวม เพื่าระดูณภาพ
ชีวิตของคนเรานั้น มีองค์ประกอบหลักๆ ด้าน ที่ส่งผลให้การดำรงชีวิตอยู่
อย่างมีความสุข การมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่อย่างเดียวไม่
เพียงพอ ยังจะต้องประกอบด้วยการอยู่ดีมีสุข นั้นหมายถึง การมีรายได้
ที่เพียงพอ กับการดำรงชีวิต การหักผ่อนหย่อนใจ การออกกำลังกาย
สภานาquel สลัดล้อมของการอยู่อาศัยที่ดี สภานาquel สลัดล้อมในการทำงานที่ดี
การได้รับบริการทางด้านการศึกษา สาธารณสุข สาธารณูปโภคต่าง ๆ
อย่างสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในเมืองต่าง ๆ ของคนกรุงเทพมหานคร
ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย
- เพื่อพัฒนา มาตรวัดคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร
- เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังกับมิติต่าง ๆ
ของคุณภาพชีวิต
- เพื่อศึกษาเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของคนกรุงเทพ-
มหานครในช่วงปี 2536 กับปี 2543

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษาคือ
ประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมีอายุ
ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต ตัวอย่างที่ศึกษามี
จำนวน 1,500 ราย ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-
stage Sampling) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสุ่ม抽選อาคาร
(Block) ในแต่ละเขตพื้นที่ จำนวน 50 ชุมชนอาคาร เครื่องมือในการวิจัย
ได้พัฒนาจากแบบสัมภาษณ์คุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานครที่
ศึกษาไว้ในปี 2536 ซึ่งประกอบด้วยคุณภาพชีวิตใน 4 มิติ คือ มิติ
ด้านการงาน ครอบครัว สุขภาพจิตและสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาครั้ง
นี้ได้เพิ่มการศึกษามิติคุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมืองอีก 1 มิติ

กรอบในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คุณภาพชีวิตทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย สามารถแบ่งความหมาย คุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมหภาค และระดับปัจเจก บุคคล คุณภาพชีวิตในระดับมหภาคหมายถึง มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี ในสังคม และคุณภาพชีวิตระดับปัจเจกบุคคลหมายถึง คุณภาพชีวิตที่ บ่งบอกลักษณะทางวัฒนธรรมและทางจิตวิสัยของบุคคล ลักษณะทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีรายได้ มีอาชีพ มีสุขภาพร่างกาย และจิตใจที่ปกติ เป็นต้น ลักษณะทางจิตวิสัย หมายถึง ความพึงพอใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ของ การดำรงชีวิต เช่น ด้านครอบครัว การทำงาน สุขภาพ เป็นต้น และเป็น ความพึงพอใจที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพชีวิตที่ต่างอยู่ สิ่งแวดล้อม และสามารถแก้ไขปัญหาได้

สำหรับตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากการประเมินผลงานวิจัยที่ผ่านมา โดยใช้วิธีการประเมินเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ และระดับของกลุ่มเป้าหมาย (บุคคล/ชุมชน) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสามารถจำแนกผลงานวิจัย เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังรูป

ประเภทของเครื่องชี้วัด

	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
บุคคล	1. รายได้ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพการจ้างงาน	2. ความสุข ทัศนะเกี่ยวกับ ความผาสุก คุณภาพชีวิต
ระดับของกลุ่มเป้าหมาย	3. เครื่องชี้วัดสังคม เช่น รายได้ประชาชาติ	4. เฉลี่ยของข้อ 2
ชุมชน	อัตราการเกิดอาชญากรรม อัตราการตาย	

ช่องที่ 1 งานวิจัยคุณภาพชีวิตในกลุ่มนี้ เป็นงานวิจัยเชิง ปริมาณระดับบุคคล ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้คนเรามีความสุข เช่น รายได้ การศึกษา สถานภาพการสมรส และสถานภาพการจ้างงาน (Wilson 1967) จากผลการศึกษา Wilson ได้ชี้ให้เห็นว่า “คนที่มี

ความสุขมักจะเป็นคนในวัยหนุ่มสาว มีสุขภาพแข็งแรง มีการศึกษาดี มีรายได้มาก ชอบเข้าสังคม มองโลกในแง่ดี ไม่มีความวิตกกังวล มีค่านาอยู่เหนือiya มีความเพิงพอใจในชีวิตสมรส มีข่าวดีและกำลังใจในการทำงานดี ไม่มีความทะเลาะวิวาทมากนัก ทั้งนี้ โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นหญิงหรือชาย “โง่หรือฉลาด” หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เครื่องซึ่งดึงปริมาณดังกล่าวข้างต้น เป็นเครื่องขี้วัดทางความสุข (Happiness) ซึ่งเป็นเเปล้มหันน์ของคุณภาพชีวิต

ช่องที่ 2 เป็นงานวิจัยคุณภาพชีวิตเชิงคุณภาพในระดับบุคคล โดยให้บุคคลประเมินตนเอง ในลักษณะภาพรวมว่ามีคุณภาพเป็นอย่างไร คือ ความเพิงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบการดำรงชีวิตในแต่ละด้าน ตัวอย่างงานวิจัยในกลุ่มนี้ได้แก่ผลงานของ Andrews และ Withney 1976 Campbell และคณะ 1976 และ Zantra 1983

ช่องที่ 3 เป็นงานวิจัยคุณภาพชีวิตในระดับชุมชน (เมือง รัฐ ประเทศ) ซึ่งจำเป็นต้องใช้เครื่องขี้วัดทางสังคม เพื่อใช้วัดคุณภาพชีวิตในระดับชุมชน เช่น รายได้ประชาชาติ (GNP) อัตราการเกิดอาชญากรรม (Crime Rates) อัตราตาย (Mortality Rate) ตัวอย่างการศึกษาคุณภาพชีวิตในแนวนี้ ได้แก่ Smith 1973 Liu 1974 1975a 1975b 1976 โดยสรุปเครื่องขี้วัดทางสังคม (Social indicators) เหล่านี้คือ เครื่องขี้วัดความผาสุกของประชาชนในชุมชนที่ศึกษา

ช่องที่ 4 เป็นงานวิจัยคุณภาพชีวิตเชิงคุณภาพในระดับชุมชน เครื่องขี้วัดในการศึกษาลักษณะนี้ คือ ค่าเฉลี่ยของอัตราความเพิงพอใจที่แต่ละบุคคลมีต่อชีวิต

การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานครในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในระดับชุมชนและระดับบุคคล โดยการศึกษาคุณภาพชีวิตในระดับชุมชน ได้แก่ ตัวชี้วัดทางด้านสังคมได้จาก การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ การศึกษาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล เป็นศึกษาสภาวะของคน กรุงเทพมหานครที่ดำรงชีวิตอยู่และการประเมินของคนกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความเพิงพอใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ของ การดำรงชีวิต คือ องค์ประกอบด้านการทำงาน ครอบครัว สุขภาพจิต สิ่งแวดล้อม และ ชีวิตในเมือง ข้อมูลที่ศึกษาได้จากการสำรวจคนกรุงเทพมหานคร

ชื่อสูตรเบื้องต้นและวิธีชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร

ลักษณะทั่วไปและวิธีชีวิตของตัวอย่างที่ศึกษา ตัวอย่างเป็นหญิง
ร้อยละ 54.3 ชาย ร้อยละ 45.7 อายุเฉลี่ยทั้งชายและหญิง 38 ปี
ระดับการศึกษาที่มากที่สุด ร้อยละ 38 อยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 –
อนุปริญญา หรือ ปวส. และผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าป্রถมศึกษา และ
จบการศึกษาป্রถมศึกษาปีที่ 6 มีร้อยละ 36.9 สถานภาพสมรส
ส่วนใหญ่ร้อยละ 68 เป็นผู้ที่สมรสแล้ว ผู้ที่มีงานทำมีร้อยละ 74.5 ผู้ไม่มี
มีงานทำ ร้อยละ 25.5 ผู้ที่มีงานทำเป็นลูกจ้างเอกชน ร้อยละ 27 ค้าขาย
ร้อยละ 22 เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 15.5 เป็น^{ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็ก} ร้อยละ 13 สำหรับผู้ที่ไม่ได้ทำงาน
ประกอบด้วย นิสิต นักศึกษา แม่บ้าน ผู้ที่เกษยณอายุ นอกจากนี้ยัง^{พบว่าผู้ที่ตกงานที่มีสาเหตุออกจากงานเนื่องจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจมี} ร้อยละ 5 และผู้ที่ตกงานมากกว่า 3 ปี มีร้อยละ 3.7 ครึ่งหนึ่งของกลุ่ม^{ตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วงต่ำกว่า 2,000 บาท – 10,000 บาท และประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง เช่นกัน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในช่วง 5,001 – 20,000 บาท}

การพักร่อนที่อยู่อาศัยของคนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่คน
กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 71 ใช้เวลาพักร่อนในวันธรรมชาติ ระหว่าง
1 – 5 ชั่วโมงต่อวัน และพักร่อนในวันเสาร์ อาทิตย์ มีร้อยละ 57 ที่ใช้^{เวลาพักร่อนตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน กิจกรรมในการพักร่อนภายใน}
บ้านของคนกรุงเทพมหานคร คือ การดูโทรทัศน์ มีจำนวนมากที่สุด
รองลงมาคือ การนอนเล่น การฟังวิทยุ อ่านหนังสือและออกกำลังกาย
สำหรับกิจกรรมการพักร่อนนอกบ้าน คือ การไปเดินดูสินค้า ไปดูภาพยนตร์
ดูแกะ เป็นต้น

การไปท่องเที่ยวต่างจังหวัดและต่างประเทศ ในรอบปีที่ผ่านมา
คนกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 82 ไปเที่ยวต่างจังหวัดอย่างน้อย 1 ครั้ง^{จังหวัดที่นิยมไปเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี และในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา}
คนกรุงเทพมหานครเคยไปต่างประเทศมี ร้อยละ 17 ประเทศที่ไป
มากที่สุด คือ ประเทศไทย

การได้รับข้อมูลข่าวสาร คนกรุงเทพมหานครรับข้อมูลข่าวสาร
จากสื่อโทรทัศน์เป็นประจำ มีถึงร้อยละ 73.5 รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์

วิทยุ ความน่าเชื่อถือของข่าวสาร พบว่า คนกรุงเทพมหานครให้ความเชื่อถือจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุและหนังสือพิมพ์

ความต้องการและโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมของคนกรุงเทพมหานคร พบว่าคนกรุงเทพมหานคร มีความต้องการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปอีกแต่จะเดียวกันมีโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมน้อยกว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า คนกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 29 ติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ และร้อยละ 9 ไม่เคยติดตามข่าวสารทางการเมือง สื่อที่ใช้ในการติดตามข่าวสารที่มีคนใช้มากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พบว่า มีเพียงร้อยละ 4 และการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งระดับห้องถีนและระดับประเทศ พบว่า ร้อยละ 62 ไปใช้สิทธิทุกครั้ง สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง พบว่า ร้อยละ 39 มีความคิดเห็นว่าการเมืองยังเหมือนเดิม และร้อยละ 32 ความคิดเห็นว่าการเมืองกำลังเปลี่ยนแปลง ทั้งในทางที่ดีขึ้น และไปในทางที่ไม่ดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองในปัจจุบันทำให้ประเทศพัฒนาดีขึ้นหรือไม่ มีผู้ตอบร้อยละ 36 ตอบว่าเหมือนเดิม และร้อยละ 24 ตอบว่าแย่ลง โดยมีความคิดเห็นว่าปัญหาหลักของการเมืองไทยที่พบมาก ใน 3 อันดับแรก คือ ปัญหาการทุจริต โงกเงิน คอรัปชัน ปัญหาการทะเลขะ แก่งแย่งชิงตี ไม่ร่วมมือ และปัญหานักการเมืองไม่มีคุณภาพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่คนกรุงเทพมหานครควรกระทำ อันดับแรก คือ ควรมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมาคือ ไปร่วมทำประชาพิจารณ์ ร่วมลงประชามติ ร่วมออกกฎหมาย และร่วมปฏิรูปและพัฒนาการเมือง

ผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจ

ผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อการทำงานของคนกรุงเทพมหานคร พบว่า คนกรุงเทพมหานครประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 64.0) ได้รับผลกระทบต่อการงาน สักษณะของผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นชาย ร้อยละ 52.5 เป็นหญิง 47.5 ประมาณ 3 ใน 4 เป็นผู้ที่สมรสแล้ว อายุของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ร้อยละ 84.9 อายุในช่วงอายุ 20-49 ปี โดยผู้ที่อายุ 30-39 ปี เป็นช่วงอายุที่ได้รับผลกระทบ

มากที่สุด (ร้อยละ 34.1) ระดับการศึกษา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับ ม.ศ.3-อนุปริญญา/ปวส. ได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มการศึกษาอื่นๆ (ร้อยละ 38.9) อาชีพของคนกรุงเทพมหานครที่ได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือ สูกจ้างเอกสาร (ร้อยละ 23.7) และค้าขาย (ร้อยละ 23.4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ที่ได้รับผลกระทบอยู่ในช่วงรายได้ระหว่าง 5,000-20,000 บาทต่อเดือน มีมากที่สุด (ร้อยละ 59.4) รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 ต่อเดือน (ร้อยละ 21.8)

ลักษณะการได้รับผลกระทบของคนกรุงเทพมหานคร พบร้า ประมาณ 1 ใน 5 ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เคยออกจากงานในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ร้อยละ 6 มีแนวโน้มจะออกจากงานและร้อยละ 69.5 ไม่ได้ออกจากงาน สำหรับผู้ที่เคยออกจากงานในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้รับเงินชดเชยจากการออกจากงานมีเพียงร้อยละ 28.0 สำหรับผู้ที่ไม่เคยออกจากงานแต่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ เงินเดือนลดลง (ร้อยละ 23.7) มีภาระงานมากขึ้น (ร้อยละ 19.7) โบนัสลดลงหรือไม่ได้โบนัส (ร้อยละ 11.3) และสวัสดิการลดลง (ร้อยละ 9.9)

ผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อครอบครัวของคนกรุงเทพมหานคร พบร้า 3 ใน 4 ระบุว่าครอบครัวได้รับความเดือดร้อน โดยครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อนในระดับมาก มีร้อยละ 17 ได้รับความเดือดร้อนในระดับปานกลาง มีร้อยละ 41.4 และได้รับความเดือดร้อนน้อย มีร้อยละ 15.0 ลักษณะของผู้ที่ระบุว่าได้รับความเดือดร้อนจะเป็นหญิงมากกว่าชายในความเดือดร้อนของทุกรายดับ อายุของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.6) อยู่ในช่วงอายุ 20-49 ปี โดยผู้ที่มีอายุ 30-39 ปีของ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจะได้รับความเดือดร้อนมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ (ร้อยละ 37.7) ผู้ที่สมรสแล้วจะมีครอบครัวได้รับความเดือดร้อนมากกว่าผู้ที่โสดในทุกรายดับของความเดือดร้อน การศึกษาผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมปีที่ 6 - ชั้นประถมปีที่ 6 ได้รับความเดือดร้อนในระดับมากและปานกลาง สูงกว่ากลุ่มการศึกษากลุ่มอื่น ๆ (ร้อยละ 44.8 และ 40.8 ตามลำดับ) อาชีพของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนครอบครัวในระดับมาก มีมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น คือ อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 31.5) และรับจ้าง (ร้อยละ 22.1) ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในระดับปานกลาง ที่มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือ สูกจ้าง

เอกสาร (ร้อยละ 25.5) และค้าขาย (ร้อยละ 22.7) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน เดือดร้อนในระดับมาก มากกว่าก่อสู่รายได้อื่นๆ (ร้อยละ 49.6) รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,000-20,000 บาท (ร้อยละ 41.7) สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อน พบว่าครอบครัวที่มีรายได้ 5,000-20,000 บาทต่อเดือน ได้รับความเดือดร้อนในระดับมาก ปานกลาง และน้อย มีร้อยละสูงกว่าครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มอื่นๆ (ร้อยละ 55.2, 50.0 และ 46.3 ตามลำดับ)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่

1. รายได้สมาชิกในครอบครัวลดลง	ร้อยละ 63.0
2. สมาชิกในครอบครัวมีความเครียดมากขึ้น	ร้อยละ 26.6
3. สมาชิกในครอบครัวตกงาน	ร้อยละ 23.2
4. สมาชิกทางเสาะเบาะแห้งภัยในครอบครัวมากขึ้น	ร้อยละ 11.3
5. ของแพง รายจ่ายเพิ่มความไม่ปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน	ร้อยละ 4.5
6. เด็กภายในครอบครัวเปลี่ยนโรงเรียน	ร้อยละ 4.2
7. เด็กในครอบครัวต้องออกจากโรงเรียน	ร้อยละ 1.5
8. ส่งเด็กกลับไปเรียนหนังสือต่างจังหวัด	ร้อยละ 1.3

สำหรับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน คนกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1 ใน 5 (ร้อยละ 21.0) แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกเหนือนี้ได้ปรึกษาภักษาตัวพ้อง พ่อแม่ คุณสมรส บุตร เพื่อน และอื่นๆ

ในการสำรวจคนกรุงเทพมหานครได้รับความเดือดร้อนทั้งทางด้านการทำงานและครอบครัวในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจนี้ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้ของคนกรุงเทพมหานครกับในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2539) พบว่าคนกรุงเทพมหานครมีรายได้ลดลง (ร้อยละ 44.3) มีรายได้คงเดิม (ร้อยละ 40.2) มีรายได้มากขึ้น (ร้อยละ 14.1) ซึ่งจะเห็นได้ว่าคนกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 84.5 ได้รับผลกระทบในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจอย่างแหน่งหนอยคือมีรายได้ไม่เพิ่มขึ้นและรายได้ลดลง การปรับตัวหรือการแก้ไขปัญหาของคนกรุงเทพมหานครที่มีรายได้ลดลงหรือรายได้คงเดิม พบว่าในกรุงเทพมหานครลดค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ มากที่สุด คือ การลดค่า

ใช้จ่ายด้านอาหาร เสื้อผ้า และยาการ์ด้าโรค รองลงมา นำเงินของออก
มาใช้ ทำงานพิเศษเพิ่มและกู้ยืมเงิน ผู้อื่น ดังรายละเอียดดังนี้

1. ลดค่าใช้จ่ายด้าน	
- อาหาร เสื้อผ้า ยาการ์ด้าโรค	ร้อยละ 76.3
- ให้บุตรออกจากโรงเรียน	ร้อยละ 1.6
- ส่งบุตรไปเรียนหนังสือต่างจังหวัด	ร้อยละ 2.1
- เปลี่ยนโรงเรียนที่มีค่าเล่าเรียนถูก	ร้อยละ 3.7
- อื่น ๆ	ร้อยละ 6.2
2. นำเงินเก็บออกมากใช้	ร้อยละ 29.9
3. ทำงานพิเศษเพิ่ม	ร้อยละ 25.6
4. กู้ยืมเงิน	ร้อยละ 22.0
5. ขายทรัพย์สินเดิม เช่น รถยนต์ ที่ดิน ขายหุ้น	ร้อยละ 11.9
6. อื่น ๆ	ร้อยละ 2.4

การพัฒนามาตรวัด

การศึกษาในส่วนของการสำรวจนั้น ได้ใช้มาตราวัดคุณภาพชีวิต
ในด้านต่าง ๆ ที่พัฒนามาจากมาตราวัดคุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพ-
มหานคร ปี 2536 ที่ได้จากการประเมินของคน กทม. ในมิติต่าง ๆ ของ
ตัวรับการชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 4 มาตราวัด ได้แก่ มาตราวัดคุณภาพชีวิต
ด้านการทำงาน คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิต
(ความเครียด) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม และเพิ่มมาตราวัดอีก 1
มาตราวัด คือ คุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมือง สำหรับมาตราวัดดังกล่าว
ได้ทดสอบค่าความเชื่อถือได้ (ค่าอัลฟารองค์อนบาก) พบว่า มาตราวัด
ทั้ง 4 มาตราวัดเท่าที่ใช้ในการสำรวจโครงการนี้ มีค่าความเชื่อถือได้สูง
กว่าการสำรวจในปี 2536 และมาตราวัดสิ่งแวดล้อมได้พัฒนาตื้นจาก
เดิม โดยค่าความน่าเชื่อถือได้ คือ ค่าอัลฟารองค์อนบาก ในโครงการ
ปี 2543 สูงกว่าค่าอัลฟารองค์อนบาก ในโครงการปี 2536 (ค่า
อัลฟารองค์อนบาก 0.78 และ 0.65 ตามลำดับ) สำหรับมาตราวัดด้าน
ชีวิตในเมืองที่พัฒนาใช้ในโครงการนี้ มีค่าอัลฟารองค์ คرونบาก 0.78
ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อได้ รายละเอียดจากตารางข้างล่างนี้

**ตาราง 1 เปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรการดัชนีภาพชีวิต
ปี 2536 และปี 2543**

มิติคุณภาพชีวิต	ปี 2536		ปี 2543	
	จำนวน ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อถือได้	จำนวน ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อถือได้
1. คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน	7	0.80	9	0.89
2. คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว	12	0.92	13	0.95
3. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิต (ความเครียด)	12	0.85	12	0.85
4. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	7	0.65	8	0.76
5. คุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมือง	-	-	17	0.78

หมายเหตุ : ค่าอัลฟารอยครอนบาก

คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร

คุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ศึกษาจากมาตรการดัชนีภาพชีวิตใน 5 มิติ คือ คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน พบร้า คนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจด้านการงานในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจค่อนข้างมาก และในทุกชั้นค่าถ้ามีคนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจค่อนข้างมากทุกชั้น เนื่องจาก แต่มีชั้นสังเกต คือ ชั้นค่าถ้ามีในเรื่องโอกาสก้าวหน้าในงาน อาชีพหรือจะมีโอกาสขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ในอนาคต มีคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยกว่าชั้นค่าถ้ามีอีกน้ำหนึ่ง ทั้งนี้ เนื่องจาก ลักษณะเศรษฐกิจที่ยังไม่เป็นตัวทำให้โอกาสก้าวหน้าในการงานมีน้อย

คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว พบร้า คนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจค่อนข้างมาก โดยชั้นค่าถ้ามีในเรื่องสมាជกิในครอบครัวของท่านช่วยเหลือกันทางด้านการเงินมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิต (ความเครียด) พบร้าคนกรุงเทพมหานครมีความเครียดเล็กน้อย อาการที่แสดงถึงความเครียดที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าอาการอื่นๆ แต่ยังอยู่ในระดับที่มีความเครียดน้อย ได้แก่ กลุ่มใจ ทรงหนัก ใจกระซิบ ใจกระซิบ และรู้สึกมึนงงหรือเรียนคืบจะ

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบร้า บัญชาเสียงจากยานพาหนะ มีผลกระทบต่อความรู้สึกในชีวิตประจำวันของคนกรุงเทพมหานครมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับรองลงมาได้แก่ อากาศบริเวณบ้านมีควันดำ ทั้งจากการถ่ายน้ำ รถมอเตอร์ไซด์ และอื่นๆ สำหรับปัญหาอื่นๆ ได้แก่ กลิ่นจากซยะมูลฝอย เสียงรบกวนจากวิทยุ โทรศัพท์เพื่อนบ้าน ฯลฯ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

คุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมือง คนกรุงเทพมหานครมีความเห็นว่าสินค้าและค่าบริการสาธารณะปีกอที่จำเป็นในชีวิตประจำวันมีราคาแพง โดยเฉพาะค่าโทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา มีราคาแพงมากที่สุด อาหาร และยาจักษ์โรคมีราคาแพงเป็นอันดับรองลงมา การบริการของภาครัฐ พบว่า คนกรุงเทพมหานครพอใจค่อนข้างมากกับการบริการด้านทะเบียน ราชบัตร และบริการอื่นๆ ที่เป็นหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และคนกรุงเทพมหานครมีความพอใจปานกลางในการบริการด้านชนส่งมวลชน และการบริการของโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาลของรัฐ สำหรับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คนกรุงเทพมหานครมองเห็นว่า บ้านเมืองยังไม่ปลอดภัยจาก โจรผู้ร้าย และในละแวกบ้านยังมีคนติดยาเสพติด

คุณภาพชีวิตในภาพรวมของคนกรุงเทพมหานคร พบร้า คนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับพอใจ ค่อนข้างมาก ชีวิตความเป็นอยู่ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คนกรุงเทพมหานคร ประมาณครึ่งหนึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่คงที่ และประมาณ 1 ใน 5 มีชีวิตที่แย่ลง สาเหตุที่ทำให้ชีวิตแย่ลงเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ (ร้อยละ 54.5) รายได้ลดลง (ร้อยละ 17.9) ค่าครองชีพสูงขึ้น (ร้อยละ 11.2) และตกงาน (ร้อยละ 8.0) อย่างไรก็ตาม คนกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.0) ยังคงต้องการอยู่ในกรุงเทพมหานครต่อไป เพราะกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งทำมาหากิน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนกรุงเทพมหานคร ที่ระบุว่าสิ่งที่ชอบกรุงเทพมหานครมากที่สุด เป็นอันดับแรก คือ กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งค้าขายดี แหล่งงานมาก เศรษฐกิจดี เป็นต้น (ร้อยละ 29.1) อันดับสอง ได้แก่ กรุงเทพมหานครมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี การตั้งรังชีพอยู่ย่างสะดวกสบาย (ร้อยละ 21.5) สำหรับสิ่งที่ไม่ชอบในกรุงเทพมหานคร อันดับแรกที่ไม่ชอบ คือ การจราจรติดขัด (ร้อยละ 53.3) อันดับรองลงมาคือ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (ร้อยละ 15.8) และปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด แหล่งเสื่อมโทรม (ร้อยละ 15.8) เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ และตัวแปรภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัดดูประส่งค์เพื่อสร้างตัวแบบจำลองความสัมพันธ์ อันจะทำให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ อย่างไร และคุณภาพชีวิตในแต่ละด้านนั้น มีความสัมพันธ์กับ คุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ หรือไม่อย่างไร

การทดสอบความสัมพันธ์

การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ และตัวแปรภูมิหลัง โดยได้สร้างสมการในการวิเคราะห์ 7 สมการ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เลือกนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วน (partial correlation coefficients) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ณ ระดับ 0.01

การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร โดยควบคุมตัวแปรอื่นๆ ให้คงที่ ดังเช่น $r_{x,y,z}$ คือ การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง x และ y โดยควบคุมตัวแปร p ๆ และ z ให้คงที่ การอภิปรายจะพิจารณาความมากน้อยของค่าสัมประสิทธิ์และทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์ว่าเป็นทิศทางบวกหรือลบค่าความมากน้อยของสัมประสิทธิ์นั้นจะบอกถึงระดับความสัมพันธ์ของระหว่างตัวแปร 2 ตัว ที่ถูกควบคุมด้วยตัวแปรอื่นๆ ในสมการและค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกหรือลบ จะบอกทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ ถ้าค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก หมายถึง ตัวแปรหนึ่งมีค่าการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น อีกด้วยหนึ่งจะมีค่าสูงขึ้นด้วย คือไปในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ถ้าค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ หมายถึง ตัวแปรหนึ่งมีค่าการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น อีกด้วยหนึ่งจะมีค่าต่ำลง ซึ่งไปในทิศทางตรงกันข้าม เป็นต้น

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในคำสั่ง Regression เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วน ซึ่งวิธีการนี้จะตัดตัวแปรที่ไม่อยู่ใน

สมการออก โดยอาศัยขั้นตอนแบบ Stepwise จากนั้นจึงคำนวณค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์บางส่วน โดยกำหนดให้ตัวแปรที่คงเหลือในสมการ เป็นตัวแปรควบคุม

ผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลังกับตัวแปร คุณภาพชีวิต ทั้ง 7 สมการนั้น ผลของการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

(1) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ ซึ่งอธิบายได้ว่า ชายมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าหญิง
อายุยิ่งมาก รายได้เฉลี่ยต่อเดือนยิ่งสูง

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วน (partial correlation coefficients)
(ณ ระดับ 0.01)

ตัวแปรใน สมการ	สมการ						
	(1) รายได้ เฉลี่ย ต่อเดือน	(2) ทัศนคติ ต่อ สิ่งแวดล้อม	(3) ความ พึงพอใจ ในงาน	(4) ความเกื้อกูล อาทรใน ครอบครัว	(5) ความ เครียด	(6) ความพึงพอใจ สาธารณะปีก	(7) ความ พึงพอใจ ในชีวิต
ตัวแปรภูมิหลัง							
เพศ	.180	X	.087	X	-.181	X	X
อายุ	.152	X	-.076	X	X	X	X
การศึกษา	.494	X	X	X	X	-.094	X
สถานภาพสมรส	.077	-.109	X	X	.082	X	X
อาชีพ	.097	X	.101	X	X	X	X
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			.230	.086	X	-.062	X
ตัวแปรคุณภาพชีวิต							
ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม			X	X	.235	X	-.084
ความพึงพอใจในการทำงาน				.080	-.103	.096	.145
ความเกื้อกูลอาทร ในครอบครัว			.075		X	X	X
ความเครียด				-0.092	X	X	X
ความพึงพอใจสาธารณะปีก				.090	X	X	.517
ความพึงพอใจในชีวิต			.149	X	X	.514	X

การศึกษาสูง ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนยังสูง
ผู้ที่สมรสแล้วจะอยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ หรืออยู่ร้าง หมาย
จะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าคนโสด

ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ อุรุกิจส่วนตัว
ค้าขาย แม่บ้าน และอื่นๆ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าผู้ที่มีอาชีพสูงจ้าง
เอกชนหรือรับจ้าง

(2) หัตถศิลป์ต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิช) มีความสัมพันธ์เชิงลบ
กับสถานภาพสมรสเพียงตัวแปรเดียว ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่เป็น
โสดจะมีหัตถศิลป์ต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิช) มากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว ทั้งนี้
เนื่องมาจากการมองปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่องบลง
นั้น แตกต่างกัน คนโสดจะสนใจและให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมาก
กว่าผู้ที่สมรส เนื่องจากผู้ที่สมรสแล้วมีภาระหน้าที่ที่จะรับผิดชอบใน
ครอบครัวมากกว่า จึงทำให้ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า ผู้ที่
เป็นโสดจึงมีความรู้สึกต่อปัญหา สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว

(3) ความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
เพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเกื้อกูลอاثารในครอบครัว¹
ความพึงพอใจชีวิตในเมือง และความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม และมี
ความสัมพันธ์ทางลบกับอายุและความเครียด ซึ่งอธิบายได้ว่า

ชายมีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าหญิง ทั้งนี้เนื่อง
จาก ชายมีสถานภาพและบทบาทในการทำงานติกว่าหญิง เช่น ชายมี
รายได้มากกว่า มีสวัสดิการมากกว่าหญิง เป็นต้น จึงส่งผลให้ชายมี
ความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าหญิง

อายุยิ่งมาก ยิ่งมีความพึงพอใจในงานน้อย (ความสัมพันธ์
มีทิศทางลบ)

ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพ
อื่นๆ มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างเอกชน
และรับจ้าง

ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง จะมีความพึงพอใจในงาน
มากกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย

ผู้ที่มีความเกื้อกูลอاثารในครอบครัวมาก จะมีความพึงพอใจ
ในการทำงานมาก

ผู้ที่มีความเครียดมากจะมีความพึงพอใจในงานน้อย
ผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตในเมืองมาก จะมีความพึงพอใจ
ในการทำงานมาก

ผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมมากจะมีความพึงพอใจในการทำงานมากไปด้วย

(4) ความเกือบกลอกรหในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวก กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความพึงพอใจในการทำงาน ดังนี้

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง จะมีความเกือบคลาทรในครอบครัวสูง

ความพึงพอใจในการทำงานสูง ความเกื้อกูลอاثาร์ใน การ

(5) $\frac{1}{2} \pi - \theta = \frac{\pi}{2} - \theta$

(๓) ท่านเห็นว่า ควรจะสมัครตัวทางบัวกับสถาบันภาษา
สมรรถ ห้องศึกษาต่อสิ่งแวดล้อม และมีความสัมพันธ์ทางลบกับ เพศ
และความพึงพอใจในการทำงาน ดังนี้

หญิงมีความเครียดมากกว่าชาย

ผู้ที่สมรสแล้วหันที่อยู่ค้ายกัน แยกกันอยู่ หรือหย่า หมายความความเครียดมากกว่า ผู้ที่เป็นโสด

ผู้ที่มีศักดิ์ต่อสิ่งแวดล้อมที่มีมูลค่ามาก จะเป็นผู้ที่มีความเครียดมาก

ผู้ที่มีความพึงพอใจในงานมาก จะเป็นผู้ที่มีความเครียดน้อย

(6) ความพึงพอใจในชีวิตในเมือง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และมีความล้มเหลวทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน และความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม ดังนี้

การศึกษาเยื่องน้อย ยิ่งเพียงพอใจในชีวิตในเมืองมาก

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000 บาท ซึ่งมีความพึงพอใจในชีวิตในเมืองมาก

ความพึงพอใจในการทำงานมาก ยิ่งพึงพอใจในชีวิตในเมืองมาก

ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมมาก ยิ่งพึงพอใจในชีวิตใน
เมืองมาก

(7) ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม มีความสัมพันธ์กับตัวแปร
คุณภาพชีวิตเท่านั้น โดยมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติอ่อนล้าและ

และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเพียงพอในการทำงาน และความเพียงพอใช้ชีวิตในเมือง ดังนี้

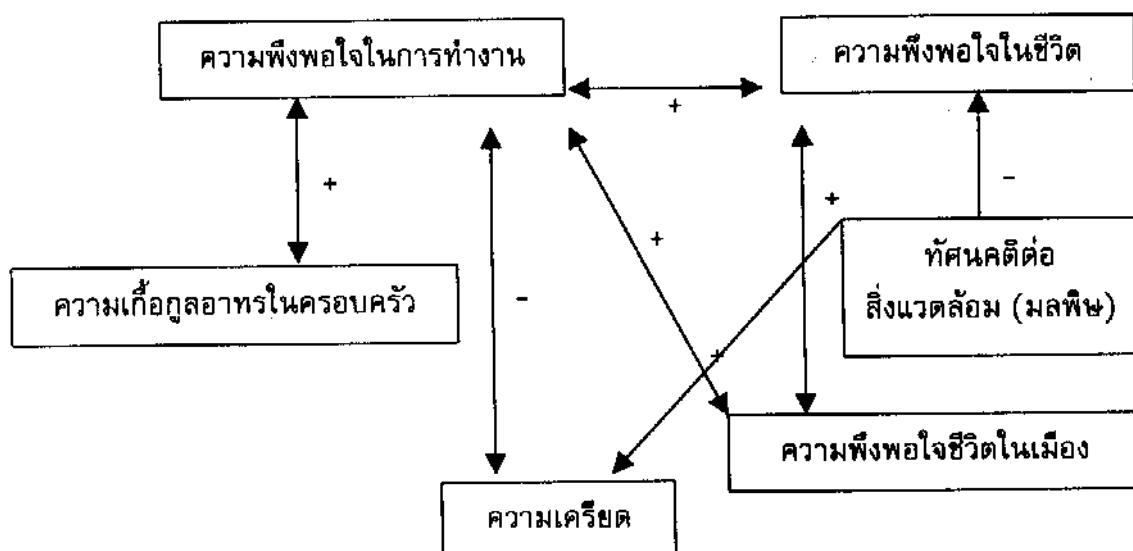
ผู้ที่มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมทางมลพิชน้อยจะมีความเพียงพอใช้ชีวิตโดยรวมมาก

ผู้ที่มีความเพียงพอใช้ในการทำงานมาก จะมีความเพียงพอใช้ในชีวิตโดยรวมมาก

ผู้ที่มีความเพียงพอใช้ชีวิตในเมืองมาก จะมีความเพียงพอใช้ในชีวิตโดยรวมมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณภาพชีวิตทั้ง 6 ตัวแปร พบร่วมกันที่มีความสัมพันธ์ทางเดียว คือ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิช) ที่เหลือเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์แบบโต้ตอบกันเป็นคู่ ๆ ดังจะสรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว คือ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิช) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียด และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเพียงพอใช้ชีวิตโดยรวม สรุปความสัมพันธ์ดังนี้

- 1) ผู้ที่มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิษ)มาก ยังมีความเครียดมาก

- 2) ผู้ที่มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (มลพิษ) มาก ยิ่งมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมน้อย

ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลพิษมาก คือ ผู้ที่มีความสนใจและได้รับผลกระทบจากการมลพิษมาก จะมีความเครียดมากและมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมน้อย ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนกรุงเทพ-มหานคร ซึ่งก็ทราบกันอยู่แล้วว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองเอกนครที่เป็นศูนย์รวมความเจริญทางด้านต่างๆ ไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข เทคโนโลยี แต่ขณะเดียวกันก็มีมลพิษมากมาย เกิดจากสภาพแวดล้อมที่แօอัด ทั้งผู้คน และธุรกิจอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดมลพิษทางอากาศที่มีมากที่สุด รองลงมาเป็นชั้น น้ำเสีย เป็นต้น ถึงแม้ทางกรุงเทพมหานครจะพยายามรณรงค์แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยโครงการต่างๆ แต่ปัญหาเกิดขึ้นไม่หมดไป บางพื้นที่มีมลพิษมาก บางพื้นที่มีมลพิษน้อยก็ยังส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนกรุงเทพมหานคร และถ้าคนกรุงเทพมหานครไม่สามารถปรับตัวได้จะมีทัศนคติทางด้านสิ่งแวดล้อม (มลพิษ) มากซึ่งจะทำให้มีความเครียดมากขึ้นตามไปด้วย พร้อมกับมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมน้อยลง

ความสัมพันธ์แบบโตตตอบของตัวแปรคุณภาพชีวิต มีดังนี้

- 1) ความพึงพอใจในการทำงาน และความเกื้อ蛊惑อาทรในครอบครัวต่างส่งผลต่อ กันในเชิงบวก กล่าวคือ ความพึงพอใจในการทำงานยิ่งมาก ความเกื้อ蛊惑อาทรในครอบครัวยิ่งสูง และในทำนองเดียวกัน ถ้าความเกื้อ蛊惑อาทรในครอบครัวยิ่งสูง ความพึงพอใจในการทำงานยิ่งสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจในการทำงานกับความเกื้อกูล
อาทิในครอบครัวส่งผลเชิงกันและกัน ก็แสดงว่า ถ้าผู้ที่มีความพึงพอใจ
ในการทำงานแล้วชีวิตครอบครัวก็จะมีความสุข ขณะเดียวกันถ้าผู้ที่มี
ครอบครัวที่มีความสุขแล้ว ย่อมทำให้มีความพึงพอใจในการทำงานไป
ด้วย การค้นพบครั้งนี้สอนคิดส่องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนใน

กรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2536 ที่อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจที่เพื่องฟู ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าสังคมจะเป็นลักษณะใด อยู่ในช่วงเศรษฐกิจเพื่องฟู หรือเศรษฐกิจตกต่ำอย่าง ความสัมพันธ์ของความพึงพอใจในงานกับความเกื้อกูลอาหารในครอบครัวต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การมองปัญหาคุณภาพชีวิตด้านหนึ่งด้านใดเพียงด้านเดียวคงไม่ได้ต้องพิจารณา คำนึงถึงทั้ง 2 ปัจจัย ควบคู่กันไปด้วย

2) ความพึงพอใจในการทำงานกับความเครียด ต่างส่งผลต่อ กันในเชิงลบ กล่าวคือ ถ้าความพึงพอใจในการทำงานยิ่งมาก ความเครียดยิ่งลดลง และในทำนองเดียวกัน ถ้าความเครียดยิ่งสูง ความพึงพอใจในการทำงานยิ่งลดลง

ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ชีวิตการทำงานของแต่ละบุคคลส่งผลต่อความรู้สึกเครียดหรือไม่เครียด ขณะเดียวกันความเครียดก็ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานเช่นกัน ข้อค้นพบครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร เมื่อ 2536 ที่อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจที่เพื่องฟู ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยทั้งสองมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพสังคมที่มีเศรษฐกิจเพื่องฟู หรือวิกฤตเศรษฐกิจ

3) ความพึงพอใจในการทำงานกับความพึงพอใจชีวิตในเมือง ต่างส่งผลต่อกันในเชิงบวก กล่าวคือ ถ้าความพึงพอใจในงานมาก ความพึงพอใจชีวิตในเมืองยิ่งมากขึ้น และในทำนองเดียวกัน ถ้าความพึงพอใจชีวิตในเมืองมาก ความพึงพอใจในการทำงานยิ่งมากขึ้นเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานส่งผลกระทบต่อ ความพึงพอใจชีวิตในเมือง ขณะเดียวกันความพึงพอใจชีวิตในเมืองก็ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการทำงานเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีความพึงพอใจในการทำงานมาก ยอมที่จะมีความพึงพอใจชีวิตในเมืองมากและผู้ที่มีความพึงพอใจชีวิตในเมืองมาก ยอมที่จะมีความพึงพอใจในการทำงานมาก ความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า คนในกรุงเทพมหานครนอกจากจะทำงานเพื่อยังชีพแล้ว ยังต้องอาศัยการได้รับบริการทางด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ คมนาคม สาธารณสุข และอื่น ๆ ที่ช่วยในการดำรงชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นความสำคัญของความพึงพอใจชีวิตในเมืองนั้นจึงมีผลกระทบต่อ ความพึงพอใจในการทำงาน

4) ความพึงพอใจในการทำงานกับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม ต่างส่งผลต่อกันในเชิงบวก กล่าวคือ ถ้าความพึงพอใจในการทำงานยิ่งมาก ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมยิ่งมาก และในทำนองเดียวกัน ถ้าความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมมีมาก ความพึงพอใจในการทำงานก็ยิ่งมากขึ้น

ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความพึงพอใจในการทำงานมาก ย่อมมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมมาก และผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมมากย่อมทำให้มีความพึงพอใจในการทำงานมากเช่นกัน ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2536 ที่อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจเพื่องฟู ซึ่งสรุปได้ว่าไม่ว่าสังคมจะอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจที่เพื่องฟูหรืออยู่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของความพึงพอใจในการทำงานกับความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม ต่างมีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า การดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การทำงาน มีรายได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการมีชีวิตอยู่ในสังคม

5) ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมกับความพึงพอใจชีวิตในเมือง ต่างส่งผลต่อกันในเชิงบวก กล่าวคือ ถ้าความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมยิ่งมาก ความพึงพอใจชีวิตในเมืองยิ่งมากเช่นกัน และในทำนองเดียวกัน ถ้าความพึงพอใจชีวิตในเมืองมีมาก ความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมยิ่งมากขึ้นด้วย

จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจชีวิตในเมืองและความพึงพอใจชีวิตในเมือง ก็ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม เช่นกัน ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ปัจจัยทางด้านสาธารณูปโภค มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร จึงส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมของคนกรุงเทพมหานคร

การเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของคนในกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2536 กับปี 2543

การเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของกรุงเทพมหานคร พนวจ กรุงเทพมหานครมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2536 และ ปี 2543 คือ พื้นที่การปักครองของกรุงเทพมหานคร ในปี

2543 มีจำนวนเขต 50 เขต ซึ่งเพิ่มจากปี 2536 ซึ่งมี 36 เขต จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นไม่มากจากจำนวน 5,620,591 คนในปี 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 5,662,499 คนในปี 2542 ขนาดของครอบครัวคงที่โดยเฉลี่ย 3.3 คน การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจพบว่าลดลงมากในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ จากปี 2535 มีอัตราการเจริญเติบโต ร้อยละ 13.67 ลดลงเหลือร้อยละ 1.0 ในปี 2542 จำนวนผู้ว่างงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก 1 เท่าตัว คือ ในปี 2534 มีจำนวนผู้ว่างงาน 78,300 คน และในปี 2542 มีจำนวนผู้ว่างงานเป็น 155,000 คน การศึกษามีการปฏิรูปการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2540 จำนวนบุคลากรทางด้านการศึกษา และจำนวนนักเรียน/นักศึกษา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตามระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น ด้านสาธารณสุขในกรุงเทพมหานคร มีอัตราส่วนจำนวนประชากรต่อเตียงผู้ป่วย 1 เตียงลดลงจากปี 2534 มีอัตราส่วน 297 : 1 และปี 2540 มีอัตราส่วน 205 : 1 จำนวนประชากรต่อแพทย์ 1 คนก็ลดลงเช่นกัน การตายของคนในกรุงเทพมหานครยังคงมาจากสาเหตุการตายด้วยโรคหัวใจเป็นอันดับแรก และการตายด้วยโรคเอดส์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่าจากปี 2527 (จากปี 2527-2538 มีผู้ติดเชื้อที่มีอาการจำนวน 994 คน และผู้ป่วยเอดส์จำนวน 1,557 คน ในปี 2527-2543 มีผู้ติดเชื้อที่มีอาการ จำนวน 5,581 คนและผู้ป่วยเอดส์ จำนวน 15,586 คน)

การเปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจ ในปี 2536 และ ปี 2543

ลักษณะของตัวอย่างที่ศึกษา ในปี 2536 และปี 2543 พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นตัวอย่างที่สะท้อนลักษณะทางประชากรของคนในกรุงเทพมหานคร ส่วนรับลักษณะเศรษฐกิจของตัวอย่าง พบว่า ในปี 2543 คนกรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของตนเองและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว อยู่ในช่วง ต่ำกว่า 30,000 บาท มีจำนวนมากกว่า ในปี 2536 ขณะที่ผู้ที่มีรายได้ที่สูงกว่า 30,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยลงจากปี 2536 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในปี 2543 กรุงเทพมหานครมีคนจนเพิ่มขึ้น และคนรวยลดลง ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งอำนวย ความสะดวกภายในบ้าน ที่พบว่าการเป็นเจ้าของรถยนต์มีจำนวนคันลดลง

และผู้ที่ไม่มีรายนัดมีจำนวนมากขึ้นกว่าปี 2536 นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกอื่น ๆ ได้แก่ โทรศัพท์ ตู้เย็น เป็นสิ่งจำเป็นในบ้านมีจำนวนที่คงที่ ขณะที่โทรศัพท์มือถือ มีจำนวนมากขึ้น

การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในภาพรวมของคนกรุงเทพมหานคร และคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างปี 2536 และ 2543 พบว่า ในปี 2543 คนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม และมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ สูงกว่าในปี 2536 เล็กน้อย แต่ขณะเดียวกันในสภาวะความเป็นอยู่ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กลับพบว่า ในปี 2543 คนกรุงเทพมหานครมีชีวิตแตกต่างกันอย่างร้อยละ 21 ขณะที่ปี 2536 มีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น และเหตุผลที่สำคัญก็คือ ไม่ได้ทำงาน อุรきจิสัมมาลงค่าครองชีพสูง รายได้ลดลง เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนกรุงเทพมหานคร มีชีวิตที่ลำบากมากขึ้น อย่างไรก็ตาม คนกรุงเทพมหานครก็ยังมีความต้องการอยู่ในกรุงเทพต่อไปอีก โดยในปี 2543 คนกรุงเทพมหานครต้องการอยู่ต่อ ร้อยละ 67 ซึ่งสูงกว่าปี 2536 ที่ต้องการอยู่ต่อร้อยละ 62 จะเห็นได้ว่าดึงแม้คนกรุงเทพมหานครจะอยู่อย่างยากลำบากอย่างไร ก็ยังต้องการใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพต่อไป เพราะกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งทำมาหากิน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปว่าในช่วงปี 2543 ดึงแม้ตัวชี้วัดทางสังคมจะบ่งบอกถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยที่อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย แสงสภาวะชีวิตความเป็นอยู่ของคนกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้น้อยลง และได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจทั้งทางด้านการงานและครอบครัว ทำให้คนกรุงเทพมหานคร มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างลำบาก แต่ขณะเดียวกันคนกรุงเทพมหานครสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ คนกรุงเทพมหานครยังมีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตโดยรวม และด้านต่าง ๆ มากกว่าปี 2536

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาคุณภาพชีวิตคนกรุงเทพมหานครในยุคเศรษฐกิจตกต่ำอย เป็นการศึกษาถึงการดำเนินชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ที่มีความสัมพันธ์ กับองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคมดึงแม้ภาพสะท้อนของคนกรุงเทพมหานคร

ที่แสดงความรู้สึกเพิงพอใจในชีวิตโดยรวม และในมิติต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างดี แต่ก็ยังมีข้อสังเกตจากการศึกษาคุณภาพชีวิตในแต่ละด้านที่มีบางข้อที่คนกรุงเทพมหานครให้คะแนนต่ำ ตลอดจนผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอย ซึ่งเติมการดำเนินชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จากข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้จึงมีบางเรื่องบางประเด็นที่น่าจะปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้นผู้ศึกษาจะขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยอย่างเร่งด่วน โดยพยายามช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีงานทำ (ญาติเล็กจ้าง) ได้มีงานทำ โดยการจัดตลาดนัดแรงงาน หรือประสานงานระหว่างสถานประกอบการที่ต้องการแรงงานกับผู้สมัครงาน ส่งเสริมการพัฒนาฝีกอุบรมในทักษะต่างๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการให้กับผู้ที่สนใจจะทำงานอย่างเร่งด่วนและจริงจัง รัฐควรส่งเสริมในการให้ความรู้และทุนกับผู้ที่สนใจในการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก พร้อมทั้งมีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลา และการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง ทั้งนี้ภาครัฐ/กรุงเทพมหานครควรมีข้อมูลที่ทันสมัยตลอดเวลาเกี่ยวกับการว่างงานของคนกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งมีหน่วยงานเฉพาะกิจดูแลช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในทุกๆ ด้านอย่างน้อยก็ควรให้คำปรึกษาหารือได้ในระดับหนึ่ง

2. ภาครัฐควรเข้าไปมีบทบาทในการจัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองดูแลแรงงานในสถานประกอบการ ตลอดจนแรงงานนอกระบบที่ส่วนใหญ่เป็นคนจนที่มืออาชีพรับจ้างให้ได้รับสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนดและมีแรงงานสัมพันธ์ที่ดี ภาครัฐควรมีบทบาทที่เข้มแข็งในการดำเนินการเพื่อสนับสนุนและให้รางวัลกับสถานประกอบการที่ให้สวัสดิการกับแรงงานตามกฎหมายกำหนดหรือมากกว่าขณะเดียวกันมีบทลงโทษสำหรับสถานประกอบการบางแห่งที่ละเลย ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้แรงงานที่ไร้ฝีมือ แรงงานสตรี มีความพึงพอใจในชีวิตการทำงานเพิ่มมากขึ้น

3. ภาครัฐ/กรุงเทพมหานคร ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมให้กับคนกรุงเทพมหานครอยู่กันอย่างมีความสุขได้แก่ ส่งเสริม กระตุ้นให้คนกรุงเทพมหานครไปพักผ่อนที่สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมต่างๆ จูงใจให้คนกรุงเทพมหานคร

พักผ่อนและออกกำลังกาย ควบคุมดูแลรากสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิตให้อยู่ในระดับที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้ ปรับปรุงการให้บริการและราคาทางด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลของภาครัฐ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และคมนาคม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้คนกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในเมืองเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตโดยรวมของคนกรุงเทพมหานคร

4. ภาครัฐและกรุงเทพมหานครควรรณรงค์ส่งเสริมให้คนกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และภาครัฐควรมีมาตรการในการแก้ไขปัญหา ด้านยาเสพติด และปัญหาสังคมอื่น ๆ อย่างจริงจัง

ภาษาไทย

กระทรวงสาธารณสุข. 2542. **สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2540.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การส่งเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร. 2542. **กรุงเทพมหานคร ปีที่ 27.** กรุงเทพฯ: ฝ่ายแผนงานและผลิตสื่อ.

ศูนย์ข้อมูล ข้อเสนอแนะ สำนักงานแผนงาน และบประมาณ สำนักงานตัวรวจแห่งชาติ.

2542. **สถิติคดีอาญาในประเทศไทย 2541.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตัวรวจ.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองบัญชีประจำชาติ.

2542. **สถิติผู้ติดภัยทั่วภาคและจังหวัด ปี 2540.** กรุงเทพฯ.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองประเมินผลการ

พัฒนา. 2541. “เล่นความพยายามและการใช้ประโยชน์,” เครื่องชี้วัดความ
อยู่ดีมีสุข และการวิเคราะห์เชิงนโยบาย, ปีที่ 2 เล่มที่ 2, มีนาคม 2541.

สำนักงานตัวรวจแห่งชาติ. 2541. **รายงานประจำปี 2540.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตัวรวจ.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2543. รายงานผลการสำรวจภาวะการ
ทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2542). กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542. รายงานผลการสำรวจภาวะการ
ทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2541). กรุงเทพฯ:
กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2541. รายงานผลการสำรวจภาวะการ
การทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2540). กรุงเทพฯ:
กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540. รายงานผลการสำรวจภาวะการ
การทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2539). กรุงเทพฯ:
กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2539. รายงานผลการสำรวจแรงงาน
ทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2538). กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูล
และสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2538. รายงานผลการสำรวจแรงงาน
ทั่วราชอาณาจักร (รอบที่ 3 สิงหาคม 2537). กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูล
และสนเทศสถิติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2541. รายงานผลการสำรวจการซื้อ
ถือของประชากร พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ.
- สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร. 2540. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5
(พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี.
- สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
(ไม่ระบุปีที่พิมพ์). รายงานทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2540. กรุงเทพฯ.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2541. รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพ
ชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2541. รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพ
ชีวิตของคนในเขตเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2541. รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพ
ชีวิตของคนในเขตเมืองภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย.

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2541. **รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองภาคใต้.** กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย.

สำนักวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542. **การศึกษาทัศนคติต่อประเทศในภาวะทางสังคมของประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาค.** กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสังคม.

ภาษาอังกฤษ

- Andrews, Frank. M. and Stephen B. Withey. 1976. **Social Indicators of Well-Being.** New York: Plenum .
- Brabrum and David Caplovitz. 1965. **Report on Happiness.** Chicago: Aldine.
- Gurin, G., J. Veroff and S. Feld. 1960. **Americans View Their Mental Health.** New York: Basic Books.
- Liu, B-C. 1975. "Quality of life: Concept, Measure and Result." **The American Journal of Economics and Sociology,** 34, p.12.
- Orose Leelakulthanit. 1989. "**Measuring Life Satisfaction in Thailand: A Marketing Perspective.**" Ph.D. Dissertation. School of Business. Indiana University.
- Rossi, Robert J. and Kevin J. Gilmartin. 1980. **The Handbook of Social Indicators.** New York: Garland STTPM .
- Sharma. R.C. 1975. "Population and Socio-Economic Development." **Population Trends, Resources and Environment: Handbook for Population Education,** pp.11. New Delhi: Dhanpat Rai & Son.
- United Nations. 1995. **Quality of Life in the ESCAP Region.** Bangkok: ESCAP.
- Wallace, S. A. 1974. **Identifying Quality of Life Indicators for Use In Family Planning Programs in Developing Countries,** M.A. Thesis. University of Pennsylvania. (Unpublished)

